

. Nekrolog.

Paa hver sin Side af Parc Monceau ligge, hvad de af vore Læsere, der have været i Paris, ville have bemærket, to pragtfulde Palais'er, det ene tilhørende Dobbeltmøntfodens enragerede Talsmand, Millionæren Cernuschi, det andet «Palais Menier», opført af Kapitalskattens utrættelige Forkæmper, Millionæren Menier, — begge Mænd omtrent i lige Grad bekjendte ved deres rastløse Forsvar for ejendommelige nationaløkonomiske Theorier og ved deres ualmindeligt dygtige Greb paa den økonomiske Praxis.

Den verdensberømte Chokoladefabrikant Menier, Medlem af det franske Deputeretkammer, Medlem af Generalraadet, Medlem af Handelskamret i Paris etc. etc., født i 1826, er d. 17. Februar død paa sit Slot i Noisiel. I sin Ungdom studerede han Kemi og Fysik, bestyrede og udvidede to store kemiske Fabriker, syslede ogsaa med Agerbrug og flere Sager, men helligede sig dog efterhaanden aldeles overvejende Chokoladefabrikationen, som han drev efter en storartet Maalestok, som skabte hans kolosale Formue, og som navnlig har gjort ham bekjendt i hele Evropa og i Amerika, hvor han ejede store Kakao-Plantager og højt ansete Fabriker. Men det var langt fra, at denne storartede praktiske Virksomhed optog al hans Tid: megen Tid har han ofret Politiken, som han har interesserede sig levende for, og som han opfattede ikke blot fra et republikansk men fra et demokratisk og temmeligt yderligt Venstre-Standpunkt. Han har ikke alene ofret Politiken Tid, men ogsaa særdeles betydelige Summer i klingende Mønt. Det Samme kan siges med Hensyn til en stor Mængde filan-

thropiske Øjemed og om videnskabelige, navnlig nationaløkonomiske og finansvidenskabelige Formaal.

Blandt Nationaløkonomerne har han, en ivrig Frihandelsmand, navnlig gjort sig bekendt ved sin aldrig trættede Agitation for Beskatningsreformer, der — hverken mere eller mindre — skulde gaa ud paa efterbaanden at faa alle bestaaende Skatter afløste af en eneste Skat, og denne eneste Skat skulde hvile paa Kapitalen og væsenlig den faste Kapital. Denne Opfattelse har han forsvaret i en stor Mængde Skrifter, ikke blot Brochurer, men ogsaa tykke Bøger, fremdeles i Tidsskrifter og i Foredrag. Hans Bog «Théorie et application de l'impôt sur le capital» har jeg anmeldt i nærværende Tidsskrift V, 463 fg., hans sidste store Værk, «l'Avenir économique» XV, 211 fg., hans Tidsskrift «la Réforme économique» VI, 292 fg. Selv mente han, at han, da han ubestrideligt havde «solide Beviser» for, at han havde forstaaet med Held at benytte Videnskaben i Praxis, vel ogsaa kunde have Lov til at tale med om Bestyrelsen af Samfundets Anliggender. Nogen betydelig Nationaløkonom blev han dog aldrig; men der er to Ting, som man, trods al Meningsulighed, altid maa yde ham Aerkjendelse for: den sjeldne Ihærdighed, hvormed han kæmpede for det, han ansaa for det rette, og den eminente Flid og Arbejdsdygtighed, han ogsaa paa det literære Omraade lagde for Dagen.

Sine Ideer har han bragt store Ofre af Tid, Arbejde og Penge. Men han har, hvad der er mere fortjenstligt og usædvanligt, ogsaa med Gavn og med Gavn understøttet andres. Paa en Række videnskabelige og politiske Formaal har han ofret Summer, der ganske sikkert løbe op til Millioner. For sine Arbejdere indrettede han i Noisiel flere Skoler, Forbrugsforeninger, Arbejderboliger etc.

Med Redaktionen af «Nationaløkonomisk Tidsskrift» satte han sig i sin Tid i Forbindelse. Saadanne af Tidsskriftets Artikler, der havde en særlig Interesse for ham, lod han sig oversætte af sin Privatsekretær, en af de faa Franskmænd, der kunne Dansk. Dette et lille Træk, der viser hans Iver for at tage alt, ogsaa det fjerne, med. Paa hans Tjenstvillighed har jeg haft

personlige Beviser. Skønt personlig ikke kjendt af ham, har jeg altid, med Sikkerhed for venlig Imødekommen, hos ham kunnet udbede mig Oplysninger om franske Forhold. Og naar jeg i dette Øjemed har paakaldt hans Assistance, har han (hvis Tid dog var mere end almindelig kostbar i Ordets bogstaveligste Betydning) takket mig, fordi jeg netop henvendte mig til ham. En saadan Tak var i hans Mund ikke nogen almindelig fransk Talemaade.

A. P.

Grevinde Sofie Hatzfeldt, f. 1805, er død i Wiesbaden Natten til d. 25 Januar, 75 Aar gammel.

Det var i Aaret 1845, at den tyveaarige Ferdinand Lassalle gjorde Bekjendtskab med den netop dobbelt saa gamle Grevinde Hatzfeldt. Dette Bekjendtskab blev afgjørende for Lassalles Livsskjæbne og derigjennem for det hele Socialdemokratis Udvikling. Grevinden levede dengang i Skilsmisseproces med sin Mand, Grev Edmund Hatzfeldt-Weisweiler, med hvem hun havde været gift i 23 Aar. Hun var trods sine fyrretyve Aar endnu en imponerende Skjønhed, og Lassalle besluttede at optræde som hendes Beskytter ligeoverfor hendes Ægtefælle. Han udfordrede Greven, der viste den «dumme Jødehvalp» Døren. Men Lassalle svor at føre Grevindens Sag sejrrikt igjennem, — og han holdt Ord. Otte Aar varede Kampen, og for sex og tredive Domstole maatte Sagen plæderes. Resultatet blev en fuldstændig Sejr for Grevinden og Lassalle: Grevinden kom i Besiddelse af en fyrstelig Formue, og Lassalle havde i Forvejen ved Kontrakt sikret sig en meget betydelig aarlig Rente. Endnu i 1864 kort før sin Død skrev han til Huber: «Hvad jeg end siden har udrettet, og hvad jeg end i Fremtiden maatte komme til at udrette, saa er dog min Intervention for Grevinde Hatzfeldt stedse det Faktum i mit Liv, af hvilket jeg alene kan være stolt.... Det er mit Livs kjæreste Minde, som, hvormange Aar der end siden da ere henrundne, opfylder mig med den reneste Tilfredshed. Otte Aar igjennem har jeg ført

denne Kamp og ikke nedlagt Vaabnene, før jeg havde skaffet Grevinden Ret og Sejr. Og jeg vilde have ført Kampen lige til nu, hvis jeg ikke allerede i 1854 sejrrigt havde endt den. Hin Intervention var ikke andet end en Insurrektion, en Insurrektion paa egen Haand i et Tilfælde, der som den reneste Mikrokosme indeholder vor hele sociale Misère i sig. Mit hele Menneske ligger i hin Handling.»

Sit Forhold til Grevinden fortsatte Lassalle til sin Død: i hendes Arme udaandede han. Det var hendes Hensigt at føre hans Lig fra Genève, hvor Duellen med Janko v. Rackowitz havde fundet Sted, i Triumftog gennem Tyskland. Men denne Skandale blev forhindret, og kun i Mainz fik hun arrangeret nogle Scener. Hun havde elsket Lassalle, og ansaa sig forpligtet til ogsaa efter hans Død at virke for hans Ideer. Hendes Forbindelser i den aristokratiske Verden og hendes store Rigdom gjorde hende til en meget værdifuld Støtte for den almindelige tyske Arbejderforening; men dennes Præsident, Bernhard Becker, hvem Lassalle i sit Testamente havde udnævnt til sin Efterfølger, blev snart uenig med hende, fordi — siger man — en Anmodning fra hende, i hvis Hus han boede, om at købe noget Smør og Ost havde krænket ham paa det dybeste. Ogsaa med flere andre af Socialdemokratiets ledende Mænd kom det til Brud, og i 1866 brød hun paa Generalforsamlingen i Erfurt med Partiet, dog kun for strax efter at stifte en ny socialdemokratisk Forening. Under hendes Auspicier udviklede sig nu Socialdemokratiets «kvindelige Linje», blandt hvis mere bekjendte Navne findes de to Försterling og Mende. Hvad hun har udrettet for Socialdemokratiet har dog, uagtet hun hverken manglede Aand eller Begavelse, og vistnok havde den bedste Vilje, snarest været til dets Skade.

A. P.